מיתיבי רשב"ג אומר התינוקות של בית רבן היו מסדרין פרשיותיו וקורין לאור הנר אי בעית אימא ראשי פרשיותיו ואי בעית אימא שאני תינוקות הואיל ואימת רבן עליהן לא אתי לאצלויי: כיוצא בו לא יאכל הזב: תניא ר"ש בן אלעזר אומר בוא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל שלא שנינו לא יאכל הטהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה כיוצא בו לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ שמא ירגילנו אצלו וכי מרגילו אצלו מאי הוי אלא אימא שמא יאכילנו דברים טמאין אטו זב פרוש לאו דברים טמאין אכיל אמר אביי גזירה שמא יאכילנו דברים שאינן מתוקנין ורבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן אלא שמא יהא רגיל אצלו ויאכילנו דברים טמאין בימי טהרתו איבעיא להו נדה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו אמר רב יוסף ת"ש העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל דברי ב"ש ב"ה אומרים לא עולה ולא נאכל שאני התם דליכא דיעות ה"נ מסתברא דהיכא דאיכא דיעות שאני דקתני סיפא רשב"ג אומר שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד זה אוכל בשר וזה אוכל גבינה ואין חוששין ולאו אתמר עלה אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסורים וה"נ מכירין זה את זה נינהו הכי השתא התם ליכא שינוי הכא איכא שינוי איכא דאמרי ת"ש רשב"ג אומר שני אכסניים אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואתמר עלה אמר רב חנין בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסור והני נמי מכירין זה את זה נינהו התם דיעות איכא שינוי ליכא הכא איכא דיעות ואיכא שינוי ת"ש לא יאכל הזב עם הזבה משום הרגל עבירה ה"נ דיעות איכא שינוי ליכא ת"ש אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ש"מ ופליגא דר' פדת דאמר ר' פדת לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד שנאמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה עולא כי הוי אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחוותיה אבי חדייהו ואמרי לה אבי ידייהו ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא אפי' שום קורבה אסור משום לך לך אמרי נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב: תני דבי אליהו מעשה בתלמיד א' ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה כי הוא חייך ואורך ימיך בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה

בימי

רש"י

ואימת רבן עליהן. אין פושטין יד לנסוס דבר ואפי' בחול אלא על פי רבן: פרצה. גברה כמו ופרצת ימה וקדמה (בראשית כח): שלא שנינו לא יאכל טהור עם הטמאה. מפני הטהרה לפי שלא הוצרכו לכך שכולן אוכלין חוליהן בטהרה היו ולא היו אוכלין עם נשותיהן טמאות: אטו זב פרוש לאו דברים טמאין קאכיל. והלא כל מגעו טמא: מעשרין הן. ולא גזרי' גזירה לגזירה: שתישן עם בעלה. במטה כגון שהוא טמא דליכא למיחש משום טהרה או בזמן הזה שאין בו טהרה מי חיישי' להרגל עבירה או דילמא כיון דאיכא היכרא מדכר דכירי: על השולחן. שאוכל עליו מותר להניח בשר העוף אצל הגבינה דקסברי בית שמאי בשר עוף בחלב לאו דאורייתא ולא גזרי' העלאה אטו אכילה: ואינו נאכל. עמו: וב"ה אומרים כו'. ש"מ לאסור: דליכא דיעות. שני בני אדם שיזכירו זה לזה. וה"ה נמי דמצי לשנויי דליכא שינוי להיכרא ומיהו דעדיפא נקט דאפי' דיעות ליכא: שאין מכירין. דלא אתי חד למשקל מדחבריה ומיכל: אבל מכירין. אסור ואשה ובעלה [נמי] מכירין זה את זה וש"מ לאסור: שינוי ליכא. שאוכלין בדרך אכילה: איכא שינוי. שאין דרך ליישן אלא בקירוב בשר כדכתיב שארה כסותה ועונתה ואמר מר שאר זה קירוב בשר שלא יאמר אי איפשי אלא היא בבגדה והוא בבגדו יוציא ויתן כתובה במס' כתובות (פ"ד דף מח.): אל ההרים לא אכל. בפרק אלו הן הנשרפין בסנהדרין (דף פא.) מפרש ליה שלא נתפרנס בזכות אבות שלא הוצרך לכך לפי שהוא צדיק: מה אשת רעהו כו'. דאסור לן יחוד מן התורה בקדושין (פ"ד דף פ:) מאחיך בן אמך: ופליגא. דרב יוסף דפשט מדרשה דהאי קרא לאיסור אדרבי פדת: גילוי עריות. תשמיש ממש ושאר קורבה ואפי' קירוב בשר מדרבנן והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למגזר:

ושימש

תוספות

מיתיבי התינוקות של בית רבן מסדרין פרשיותיהן כו'. אומר הר"ס לפי הקונטרס שפי' במתני' החזן רואה היכן התינוקות קורין לאור הנר הא דלא פריך ליה ממתני' משום דאיכא למימר דקורין באיסור ואין מוחין בידם אבל הכא דקתני מסדרין משמע שמותרין לעשות כן:

רבא אמר רוב עם הארץ מעשרין הן. וא"ת האמרי' בפרק בתרא דסוטה (דף מח.) שיוחנן כהן גדול גזר על הדמאי לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שלא היו מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד וי"ל דה"ק שלא היו מפרישין כולם אלא תרומה גדולה אבל רובן היו מעשרים והא דחשו הכא טפי למיעוט מבמקום אחר משום דהוי מיעוט דשכיח טובא והיו הרבה נכשלים ומה שקשה דאביי אדאביי ודרבא אדרבא מפורש בפ"ב דכתובות (דף כד. ושם) גבי חיישינן לגומלים:

מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור. והתם סברא הוא לאסור לפי שיצרו תוקפו ומתגבר עליו ביותר ורש"י פי' אפי' ביחוד נמי אסור מדאורייתא ואין נראה דמשמע דרוצה לאסור יחוד בנדה תימה[ו] דיחוד דאסור מן התורה לא ילפי' מאשת איש ושרי בנדה כדכתיב סוגה בשושנים (סנהד' פ"ד לז.) והוא בבגדו והיא בבגדה דלא הוי אפי' באשת איש אלא מדרבנן אסור בנדה מהיקשא טפי הוה לן למיסר יחוד מהיקשא ולמישרי הוא בבגדו והיא בבגדה בלא יחוד כגון שפתח פתוח לרה"ר[י] מסוגה בשושנים[כ]:

ופליגא דר' פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא כו'. תימה מנא ליה דפליגי דילמא מדרבנן אסור אפי' הוא בבגדו ורש"י דפירש כאן כיון דמדאורייתא לא אסור אלא תשמיש ממש מדרבנן לא אסור אלא קירוב בשר לא נהירא דמסתמא לא פליגי[ז] אמתני' דלא יאכל הזב עם הזבה ועוד וכי לית ליה דאשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ומפרש ר"ת דפליגא דר' פדת דכיון דלא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד א"כ אין לנו לאסור ולגזור אלא כעין שאסר הכתוב דהיינו דיעות בלא שינוי כגון לא יאכל הזב עם הזבה אבל הוא בבגדו והיא בבגדה דאיכא דיעות ושינוי לא יסבור[ח] ר' פדת דאפי' באשת איש הוא בבגדו והיא בבגדה שרי ור"י פי' ופליגא דר' פדת כיון דאית ליה דלא שייך לשון קריבה אלא בגילוי עריות ממש וא"כ ואל אשה נדה לא יקרב היינו תשמיש ממש שוב אין ללמוד בהיקש מאשת איש לאסור הוא בבגדו כו' לאפוקי לשון קריבה ממשמעותו ודוחק הוא דהא אשת רעהו לא טמא משמע תשמיש ממש ואפילו הכי אסרי' הוא בבגדו והיא בבגדה:

ופליגא דידיה אדידיה. והוא היה יודע בעצמו שלא יבא לידי הרהור שצדיק גמור היה כדאמרינן בפרק ב' דכתובות (דף יז.) דרב אחא[ט] בר אהבה מרכיב לה אכתפיה ומרקד א"ל רבנן אנן מהו למעבד הכי א"ל אי דמיא לכון כי כשורא לחיי ואי לא לא והספר לא חש לפרש והאריך כאן למה היה עושה:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) תוספתא פרק א, ב) שם, ג) לקמן כג. כתובות כד. גיטין סא: [ביצה לה: מנחות לא.], ד) חולין קד: עדיות פ"ה מ"ב, ה) [שם], ו) [חולין קז:], ז) ע"ז יז., ח) עיין תוס' ע"ז יז: ד"ה ופליגא, ט) ע"ז שם, י) [פסחים מ: ב"מ צב. ע"ז יז. נח: נט. יבמות מו.], כ) [אדר"נ פ"ב], ל) חולין קד., מ) ע"ז שם, נ) קידושין פא., ס) [עי' ביאור יותר בתוס' סנהד' לז. ד"ה התורים].

רב נסים גאון

מיתיבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תינוקות מסדרין פרשיותיהן לאור הנר. עיקר זה התיובתא פירקו עליה ב' פירוקין בתלמודנו ובתלמוד ארץ ישראל פירקו פירוק אחר חביב רציתי לכתבו בכאן וכך אמרו אילין בעו דיטפי בוציצא ואילין לא בעי דיטפי בוציצא ופי' דבריהם כי התינוקות יתרחקו מן הקריאה ויאהבו שיכבה הנר ואנו בטוחים בהן כי הם לא יטו את הנר ולפיכך הותר להם לקרות לאור הנר דליכא למיחש שמא יטו אבל החזן לא יקרא דחיישינן שמא יטה לפי שלא ירצה שיכבה הנר לפיכך מבטלין התינוקות מן הקריאה: בוא וראה עד היכן פרצה טהרה בישראל. פירוש בגמ' דבני מערבא כי זו המלה למדנוה ממה שאמר הכתוב (בראשית ל) כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב כלומר מרוב שמשמרין ישראל הטהרות ורוב שמזדהרין מליגע ומליקרב לדבר שגורם לטומאה. מלא

הגהות וציונים

א] "הזב" ליתא בכת"י ובתוספתא (וכ"ה בתוס' ד"ה מיתיבי, וגם מוכח מתוך דברי התוס' עיי"ש): ב] בתוס' הרי"ד ובפסקי הריא"ז (אות י) מחקו תיבת "זב" וגרסו לא יאכל זב פרוש עם עם הארץ ומסבירים דבין לשינויי דאביי ובין לשינויי דרבא אין נפק"מ בין זב עם הארץ לעם הארץ בימי טהרתו, דלגבי מעשר פשוט שאין חילוק, ולגבי טומאה נמי אין חילוק דלעולם בגדי עם הארץ מדרס לפרושים (חגיגה יח ע"ב), ומאי דקאמר "ויאכילנו דברים טמאים" לאו דוקא טמאים אלא כל דבריו של עם הארץ טמאים הן אצל הפרוש: ג] [באדר"נ פ"ב אי' שקרא הרבה ושנה הרבה וכו' וכ"א בהרי"ף והרא"ש] (גליון): ד] בכתובות אי' תני רב יוסף ובכת"י ואמרינן: ה] בתוס' הובא מרש"י אפילו יחוד: ו] עיין מהר"ם דהתימא הוא על פירושם ולא על רש"י: ז] נדצ"ל לא פליג: ח] צ"ל וסבר (מראה כהן, וכ"ה בדפו"ר ובמהר"ם): ט] [בכתובות שם אי' רב אחא] (גליון):

עין משפט נר מצוה

ק א ב מיי' שם הלכה טו טור שו"ע שם סעיף ז:
קא ג מיי' פי"א מהלכות איסורי ביאה הלכה יח ופי"ו מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סימן קצה סעיף ב:
קב ד מיי' פכ"ב מהלכות א"ב שם טוש"ע שם סעיף ו:
קג ה מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה ו סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סימן כא סעיף ז:

תורה אור השלם

א) אֶל הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל גִּלּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא וְאֶל אִשָּׁה נִדָּה לֹא יִקְרָב: [יחזקאל יח, ו]

ב) אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְיָ: [ויקרא יח, ו]

ג) לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: [דברים ל, כ]

רבינו חננאל

דבפרקין שואל אדם מחבירו אוקימנא להא דרבה כתנאי כיון דסתם לן תנא כוותיה דתנן מונה אדם את אורחיו ואת פרפריותיו מפיו אבל לא מן הכתב לא חיישינן להא מחלוקת דברייתא וכבר פירשנוה שם דהלכתא כרבה: לא יקרא. דייקינן ממתניתין דוקא חד אבל תרי שרי והני מילי בענין אחד אבל בתרי עניני אסור דחיישינן שמא יטה ואפילו אדם חשוב ממעשה דר' ישמעאל א): ירושלמי תני רבי חייא אבל מסתכל מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש. לא יקרא אמר שמואל לא שנו אלא אחד אבל שנים מאחר שיכולין למחות זע"ז מותר: תני חדא השמש בודק הקערות וכוסות לאור הנר ותניא אידך לא יבדוק וסוגיין דשמעתא בין שמש קבוע בין שמש שאינו קבוע בודק כוסות וקערות לאור הנר ודווקא בנפטא דמאיס ונפיש נהוריה ולא אתי לאצלויי ביה אבל בדמשחא שמש שאינו קבוע ודאי אסור שמש קבוע פלוגתא והלכתא בודק ואין מורין כן: פיס' באמת [אמרו] החזן רואה וכו'. ואסיק' אבל מסדר הוא לתינוקות ראשי פרשיות: כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה. בוא וראה עד היכן פרצה [טהרה] בישראל ב) כיוצא בו לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ שמא יהי רגיל אצלו ויאכילנו בימי טהרתו דברים טמאים אבל לדברים שאינם מתוקנים לא חיישינן דאמר רבא רוב עמי הארץ מעשרין הן. איבעיא להו נדה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו ובעי רב יוסף למפשטא מהא דתנן בשחיטת חולין פרק כל הבשר העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל כו' ונדחה זו. ופשטנ' מהא דכתב ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשתו נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה כיוצא בהן ואף על גב דפליגא דר' פדת ומהא עובדא נמי דההוא דקרא ושנה

חשק שלמה על רבינו חננאל א) לפנינו בגמ' אדרבה מסיק דאדם חשוב מותר ומר' ישמעאל אינו ראיה. ואולי דרבינו היה לו גי' אחרת בסוגיא וצ"ע: ב) נראה דחסר כאן וצ"ל שלא שנינו לא יאכל טהור עם הטמאה אלא לא יאכל הזב עם הזבה:

ליקוטי רש"י

מפני הרגל עבירה. מפני שמתוך שמתיחדין יבא לבעול וזה שהיא בכרת [לעיל יא.]. רוב עמי הארץ מעשרין הן. והוה ליה פטור מדאורייתא וחייב מדרבנן [מנחות לא.]. ודמאי אפילו ספק לא הוי אלא חומרא בעלמא דרוב עמי הארץ מעשרין [לקמן כג.]. הילכך חששא דרבנן בעלמא היא [גיטין סא.]. וחומרא בעלמא היא לאפרושי מספיקא שאר מעשרות שנחשדו עליהן [ביצה לה:]. ואינו נאכל. עם הגבינה [חולין קד:]. לא עולה. דילמא אתי למיכלינהו כי הדדי דקא נגעי ובלעי מהדדי ואע"ג שמותר לאכול בשר אחר גבינה כדאמרינן בגמרא [שם קג:]. שני אכסניים. אין לחוש שיאכל זה משל חבירו [שם קז:]. אל ההרים לא אכל. שלא נצטרך לזכות אבותיו מתוך שהוא חסיד [סנהדרין פא.]. בטוריא לא פלח לטעותא לאכול זבחי מתים. אל גלולי. שאר עבודת כוכבים כגון הבעל שבשומרון והעגלים שבבית אל ושבדן [יחזקאל יח, ו]. אבי חדייהו. חזה, דרך בני אדם כשיוצאין מבית הכנסת מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו באכרעה או בפשט ידיו [משום כבוד]. אבי ידייהו. בזרועותיהן [ע"ז יז.]. ששנה. משנה. וקרא. מקרא. ושימש תלמידי חכמים. ללמוד סברת הגמרא בטעמי המשנה מה הם וכו' שע"י הטעמים יש חילוק באיסור והיתר ודיני ממונות לזכות ולחייב ובטהרות לטמא ולטהר כדאמר בכמה דוכתי מ"ט אמר מר הכי ומר הכי ואמר מאי בינייהו איכא בינייהו כך וכך [סוטה כב:]. הוא הגמרא התלויה בסברא שהיו נותנים לדברי משנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמרא שסדרו האמוראים [ברכות מז:]. גמר לתרץ טעמי המשנה ומשניות הסותרות זו את זו והיינו גמרא [חולין מד:]. חייך. בעולם הזה ואורך ימים לעולם הבא [קידושין מ.].